

Szalay Gyula nagy szolgálatot tett pontos és lelkiismeretes adatszolgáltatásával a további kutatóknak, különösen azoknak, akik önképzőköri kérdésekkel foglalkoznak. Egyúttal ráirányította a figyelmet a meggondolatlanul időszerűtlennek mondott önképzőkörök nagy nemzeti és művelődési jelentőségére. A mű végén a szerző közli a köri elnökök nevét 1862-től 1938-ig.

Farkas László.

Dr. Noszlopi László: Pályaválasztási tanácsadás. (Fővárosi Pedagógiai Szemináriumi Kiadványok. 2. sz.) Budapest, 1938. 16 l.

Érdekes és világos ismertetése a pályaválasztási tanácsadás jelentőségének, feladatainak és az e téren kívánatos magyar tennivalóknak. A szerző sokféle történeti adatot sorol fel a pályaválasztási tanácsadás multjáról. külföldön és főleg hazánkban. Különösen kiemeli a *Fővárosi Pedagógiai Szeminárium lélektani laboratóriumának* érdemeit. Felsorolja azokat a nagyon helyesmelhető szempontokat, melyek szerint e laboratóriumban jelenleg is folynak ilyen vizsgálatok, amiknek mielőbbi országos kiterjesztéséigén kívánatos volna. Mindezek a vizsgálatok azonban inkább csak a pályakeresők egyéni hajlamait kutatják. E mellett szükség volna maguknak az egyes életpályáknak beható pszichológiai tanulmányozására, valamint gazdasági és konjunktúravizsgálatokra, az egyes pályákon fennálló és a jövőben várható szükségletek és gazdasági kilátások tanulmányozására, mint szerzőnk is sürgeti. Ilyen irányban nálunk még alig történt valami. E nélkül azonban nehéz valamely pályát felelősséggel ajánlani.

Somogyi József.

J. I. Müller: Johann Christoph Friedrich GutsMuths. Der Wegbereiter des deutschen Volksturnens. Berlin, Springer, 1939. 44 lap.

A német torna úttörője halálának századik évfordulója alkalmából megjelent munka, amelynek ünnepi jelleget ad 14 korabeli képek hű mása. Az idevágó irodalomnak és a schneppfenthali irattárban felkutatott számos, eddig ismeretlen adátnak felhasználásával készült felette érdekes és tanulságos személyi részlettanulmány, amely szemléltető módon állítja elénk hőséneke mozgalmasságát és sokoldalú úttörő tevékenységét. Szellemi érettsége és tudományvágya már kora ifjúságában jelentkezik: első olvasmánya, amelyet vagy hússzor forgatott, egy régi földrajzi könyv, az *Acerra philologica* a perzsák és görögök gimnasztikájának leírásával; mint 14 éves gimnazista néhány rokonérzűtű társával irodalmi egyesületet alapít, amelynek tagjai lelkesedéssel foglalkoztak a korabeli írókkal. A hallei egyetem látogatása után nevelő, majd Salzmanm meghívására tanító Schneppfenthalban, ahol 54 évig működött. Itt kezdődött alapvető foglalkozása a testi nevelés terén, tapasztalatok szerzése, amelyeket későbbi műveiben értékesített. Ezalatt buzgón dolgozott: önművelésén és a szellemi élet minden területén alapos tájékozottságot igyekezett szerezni. Az iskolából a klasszikus nyelvek ismeretét hozta magával, amit azután az angol, francia és olasz nyelvvel bővített. Széles nyelvismeretei kimerítő forrástanulmányokra képesítették, amelyekben nagy szerepet jutott a pszichológiának, főleg az ifjúság lélektanának. Életelve: *Carpe diem* (Használd fel a napot) lehetővé tette, hogy egyéb hajlamainak is áldozhasson: a földrajznak és politikának, a gyümölcs- és virágtermelésnek, az asztalos-

és esztergályosmesterségnek, a zenének s nem utolsó sorban a családi életnek (10 gyermeke volt!).

Ennek a magas szintájú kulturáltságnak köszönhető, hogy GutsMuths saját szűkebb hivatásában is ment maradt minden egyoldalúságtól és túlzástól. Míg a régibb testi kultúra az orvosok kezében merőben az egészség fenntartását tartotta szem előtt, az ő *Gymnastik* c. munkája azon főalapelven épül fel, hogy a testnek valamennyi képességét lehető szépségben és használhatóságban harmonikusan kell kifejleszteni. A rómaiak és főleg a görögök voltak mintaképei az együttes test-szellemi kiképzésben. »A természet embere testi tökéletességének egyesítése a finomodott földi lakó szellemi kultúrájával«. Utal Plátóra, aki szerint nyomorék az, aki merő szellemi kultúrával, tunya-sággal és semmivevással tönkreteszi a testét. »*Arbeit im Gewande jugendlicher Freude*« jelszava szinte szószerint emlékeztet a harmadik birodalom »Freude durch Arbeit« országos mozgalmára.

Érdekeseen nyilatkozik GutsMuths főművének, a *Gymnastik für die Jugend*-nek (1793) keletkezéséről. Schnepfenthalban Salzmann megbízásából vezette a testgyakorlást. Az első hét év után — írja — a gyakorlatokat pontosan megfigyeltem, szétbontottam, elemeztem és miután mindenképen bővítettem, megírtam könyvemnek első kiadását. Ezen első feldolgozás után tíz évben keresztül gyűjtöttem a megfigyeléseket és tapasztalatokat, amelyek külön emlékeztetőkönyvbe jegyezve, kitűnően javára váltak munkám második, teljesen átdolgozott kiadásának«. Ő maga is érezte egészen a gyakorlatból kinőtt munkájában az élettani megokolás hiányát, amit azzal ment, hogy ilyet csak élettanilag képzett nevelők tudnának alkalmazni. Második nagy munkája: *Spiele zur Übung und Erholung des Körpers für die Jugend, ihre Erzieher und alle Freunde unschuldiger Jugendfreuden* széleskörű előtanulmányok után 1796-ban jelent meg. Rendkívüli sikerét bizonyítja, hogy még ugyanabban az évben egy 2. kiadás, 1803-ban pedig egy 3. kiadás vált szükségessé. (Ujabb kiadás 1893). Ebben a munkában számos ma is gyakorolt játékon kívül nem egy elfelejtett is foglaltatik: földrajzi, fizikai játékok, rejtvények, sakk stb.

GutsMuthsnek másik nagy érdeme, hogy a testnevelést állami ügynek és a közoktatás szerves részének tekintette. Ennek érdekében már 1804-ben, hat évvel Jahn fellépése előtt, emlékiratot intézett az illetékes porosz államminiszterhez »a nemzeti testnevelés« ügyében, amelyben világosan utal annak védelmi jelentőségére. Ennek megvalósítása, a közbejött háború miatt, utóbb csak Jahnnak sikerült. De már 20 évvel ennek fellépése előtt, 1793-ban, GutsMuths szorgalmazta, hogy az iskolák udvarait és kertjeit nyissák meg a köznépeknek is, a falvakon gondoskodjanak tornaterekről, az országban pedig rendezzenek a görögök és rómaiak mintájára nemzeti tornaünnepélyeket. 1793-ban írja: »A német torna símuljon teljesen német célokhoz«, majd a *Gymnastik* ajánlásában: »A német nemzet nagyon rászolgált arra, hogy méltó maradjon izmos őseihez és testi készséggel fenntartsa és beigazolja jellemének nemes önémet hűségét«. A *Bibliothek für Pädagogik*-ban pedig 1814-ben írja: »Hazám fiai, legyetek testben kemények, hajlékonyak és

hasznosak, mint a becsületes vas.« Végül a Turnbuch utószavában 1819-ben megállapítja, hogy a kormánynak, amely egész embereket akar nevelni, jövő feladatai: a gyakorlatoknak bölcs kiszemelése és szoros kapcsolata az iskola-üggyel, az iskolaszervezetnek pontos ismerete és megakadályozása annak, hogy a test a szellemet megzavarja.

Egy ma is homloktérben álló súlyos kérdésre: a tanuló ifjúság katonai előkészítésének ügyére több ízben részletesen 'kitér.

A *Gymnastik* 2. kiadásában Winterfeld főtörzsmester tollából külön fejezet olvasható a katonai gyakorlatokról. Jól tudta, »hogy az egyénnek és közösségnek egyesülése és rendje alapfeltétele a sikeres küzdelemnek, ezért nem volt híve az egyoldalú és túlzott katonai gyakorlatoknak (*Drill*), mert kívülük az érzékek nevelésének is fontos szerep jut a védelemben (l. 38. lap fent: *Sinnesschulung*). Lélektani belátásra vall az az elve és eljárása, hogy a játékok útján lehet és kell az ifjúságot rendes testtartásra szoktatni és arra, hogy meghatározott időn belül intésre és parancsra mozogjon. »Nem nehéz belátni — úgymond —, hogy azok a csapatok, amelyek többoldalú testi készséggel rendelkeznek, ezer esetben hasonlíthatatlanul alkalmasabbaknak fognak bizonyulni, mint azok, amelyeket csupán néhány fegyverfogásban képeztek ki.« Ezért kívánta az úszás, vívás és lovaglótorna felkarolását és a nép mellett az egyetem bevonását is. Az úszás kötelező tanítását külön művecskében sürgette. GutsMuths kezdeményezése lassanként visszhangot keltett az egész országban, sőt külföldön is elismerésre és követőkre talált: Svájcban, Csehországban s főleg Dániában; a *Gymnastik* francia, angol és dán nyelven megjelent és nagy befolyással volt a svéd testnevelésre. Ezt kiegészíthetjük azzal, hogy GutsMuthsot nálunk még életében nemcsak ismerték, hanem felette méltányolták is. Az erre vonatkozó adatokat nagy szorgalommal és utánjárással gyűjtötte össze és közölte Siklóssy László »A magyar sport ezer éve« c. hatalmas, háromkötetes alapvető munkájában (l. I. köt. 1927. 423—29. l.: GutsMuths nyomában, ugyanott 8 kép a *Gymnastik*-ből, amelyeket a német szerző is bemutat).

GutsMuths életművének több mint száz évvel ezelőtt hangoztatott irányelvei, amelyek értékes tanulságokként mind a mai napig elevenen hatnak a testnevelés egész területére, a következők: 1. A testgyakorlás nem öncél, hanem az egész emberképzésnek csak egyik, a szellemi erőket kiegészítő része. 2. A testgyakorlatok legyenek változatosak, öleljék fel a szabadtéri mozgásokat (sport) és a játékokat is és törekedjenek az egész szervezet összhangzó kialakítására. 3. A testgyakorlásról az állam gondoskodik, legyen az valamennyi tanintézet számára kötelező, a nép számára pedig hozzáférhető és nemzeti szellemtől áthatva. 4. A céltudatos testgyakorlatok legjobb előkészítői a majdani katonai szolgálatnak. (L. még a Vegyes c. rovatot).

kf.

Matthias Brinkmann: Biologischer Beobachtungsunterricht als Führer in die Lebenskunde. Leipzig, 1938. E. Wunderlich. (104 lap.)

Szerzőnk szerint, ki Németországban a beutheni tanítóképző főiskola tanára, az élet tudománya nem merül ki a részletek állományának és fejlő-